

Geschiedenis van het wonderbaarlijks beeldje van Onze Lieve Vrouw van Eiteren

Hoe het daarna verder ging

Eiteren was al wel een pelgrimsoord geworden, want als het beeldje van Onze Lieve Vrouw werd omgedragen op Sint Jansdag (24 Juni), stroomden ontelbare vreemdelingen toe om aan de plechtigheid deel te nemen. Het beeldje was beroemd geworden door verschillende wonderen.

Op Eiteren bestond er destijds ook een leprozen- of Lazarushuis, een ziekenhuis voor melaatsen. Daar werden de zieken bekeken of ze naar een ander melaatsenhuis konden, of het recht hadden om met een witte band om het hoofd en een Lazarusklopper (ratel) in de hand rond te wandelen. Door ze zo rond te laten lopen wist iedereen dat je met melaatsen te maken had. Ze mochten dan aalmoezen inzamelen en als bewijs daarvoor kregen ze een Lazarusbrief. Sinds de Kruistochten was ook in ons land het aantal melaatsen enorm toegenomen en zij werden zoveel mogelijk afgezonderd.

In 1447 hadden de melaatsen in Holland en uit veel meer landen, zich verenigd tot een broeder- en zusterschap of gilde ter ere van Maria van Eiteren. Zij beloofden jaarlijks naar de processie van Eiteren te komen met een nieuwe kaars en om elke week in de kapel daar op hun kosten vijf heilige missen te laten lezen voor het welzijn van hun weldoeners en voor de nog levende en overleden leden van het gilde. Ook erelieden, die niet door die vreselijke ziekte waren aangetast, sloten zich bij het gilde aan.

Jaarlijks werd er dus op Sint Jansdag een processie gehouden, waarbij het wonderbaarlijke beeldje werd rondgedragen. De zogenaamde Lazaruskaars van de melaatsen gaf aan deze groep iets eigenaardigs.

Ook na 1579, toen de kapel op Eiteren werd afgebroken bleef de verering bestaan en werden later bij Eiteren nog bedevaarten gehouden. Rond 1860 is de oude boomgaard verdwenen en alleen de naam Eiterseweg herinnert dan nog aan het vroegere kerkdorpje.

Het beeldje zelf is maar 22 cm. groot en in de 12^e eeuw uit hout gesneden. Op een stoel, waarop een kussen is neergelegd, zit Maria rechtop en houdt Het Kindje recht voor zich op haar schoot. Het kindje staart strak voor zich uit en Maria houdt eerbiedig haar hoofd een beetje naar hem toe en kijkt naar hem. De rechterarm van Maria en de handjes van het kindje zijn er later aangemaakt, toen het beeldje helemaal gerepareerd werd.

Op veel plaatsen, ook op het haar, zijn nog sporen van verguldsel te zien. Het voetstuk is groen gekleurd.

In 1861 stond het beeldje nog in de kerk aan een pilaar, op een troontje. Toen had het een kanten kleed en een wijde mantel aan. Ook rond die tijd is het hoofd van het Mariabeeldje in tweeën gespleten. Om het beeldje te kunnen behouden heeft men toen een stuk schapenleer op het hoofd van Maria vastgemaakt en daarop zo goed mogelijk ogen, neus en mond geschilderd.

De nieuwe pastoor van de kerk kende het verhaal over het beeldje niet. Hij vond het er niet meer uitzien en er zat ook houtworm in, wat het geheel nog minder toonbaar maakte.

Het leek hem beter het beeldje te verbranden en een nieuw Mariabeeld te kopen.

Toen kwam er een pastoor uit Utrecht op visite. Toen hij het zag wist hij gelijk dat het een héél oud beeldje was en hij vroeg of hij het mocht hebben voor het museum dat hij aan het inrichten was. Dat was op de zolder van het huis van de bisschop, de St. Catharijnepastorie.

Wel werd overeengekomen dat als de IJsselsteinse parochie het beeldje ooit weer terug zou willen hebben, zij dat ook zou krijgen.

De verdere lotgevallen van het beeldje

Een paar jaar nadat het beeldje in Utrecht terecht was gekomen, werden veel mensen in Utrecht erg ziek. Zij kregen cholera. Het gemeentebestuur vroeg aan de zusters van Tilburg of zij weer, zoals ze al eerder hadden gedaan, de patiënten wilden verplegen. Toen de ziekte weer wat minder werd konden de Utrechtse zusters de overgebleven patiënten wel zelf verplegen en hadden ze de hulp van de Tilburgse zusters niet meer nodig.

Voordat zij teruggingen werden ze door de bisschop bij hem thuis uitgenodigd om ze te bedanken. Bij die gelegenheid liet de bisschop hun de vele voorwerpen zien die hijzelf en zijn kapelaan hadden verzameld op de zolder. Toen ze bij een groepje beelden waren gekomen wees de bisschop op een Moeder Godsbeeldje, waardoor, zo vertelde de bisschop, vroeger veel wonderen zouden zijn gebeurd. Terwijl de bisschop nog bezig was over de vele oude kunstvoorwerpen te vertellen, kon één zuster niet verder lopen. Zij stond helemaal roerloos voor het Moeder Godsbeeldje met een Kindje op haar schoot. Nadat ze alles bekeken hadden, gingen ze weer terug. Toch hadden de medezusters wel gemerkt dat één van hen zo ontroerd was door het beeldje en zij vroegen aan de bisschop of ze het niet mochten hebben. Dat vond de bisschop niet goed.

Een paar maanden daarna werd één van de zusters erg ziek. Het zag er naar uit dat ze zou sterven. De medezusters hadden al heel veel voor haar gebeden, toen de zuster die zo ontroerd was geweest door het beeldje, op het idee kwam een novena te houden voor haar bij het Mariabeeldje. Er werd door de Overste een brief geschreven aan de bisschop dat ze de zieke zuster graag bij zich wilden houden en vroeg hem of ze voor die periode van negen dagen het beeldje mochten hebben.

De bisschop liet weten dat er andere beeldjes genoeg in huis waren, maar als ze het persé wilden, mochten ze het beeldje komen halen. Er werd direct een kistje klaargemaakt, maar de bisschop gaf wel de boodschap mee dat ze het op één

voorwaarde konden krijgen. Dat was, dat ze bij de noveen voor de zuster nog een intentie moesten insluiten. Dat de bisschop het huis aan de Weezeport zou kunnen kopen. Dat huis was in handen van Joden, die het niet wilden afstaan. De zusters beloofden dat ze aan zijn verzoek zouden voldoen en waren heel blij dat ze het Mariabeeldje nu in hun bezit hadden.

Op de ziekenkamer werd een tafeltje wat versierd en het beeldje erop neergezet. De zusters zeiden: 'hé, nu moest er eens iemand komen, die om een noveen vraagt om een gunst te verkrijgen, die je normaal gesproken niet kan krijgen en daarvoor een lichtje laten branden.'

En jawel, nog dezelfde avond komt er een mevrouw uit de stad met de vraag een noveen voor haar dochter te houden, die een ernstige kwaal heeft en de dokter en de professor zeiden dat er niets meer aan te doen is. Deze moeder wil laten bidden tot Onze Lieve Vrouw en vraagt de zusters om tijdens de noveen kaarsen te laten branden. De zusters waren verbaasd dat hun negendaags gebed geholpen had: de zieke zuster ging ter communie in de kapel en de bisschop kon het huis aan de Weezeport kopen. Van de mevrouw hoorde men echter niets. Maar veertien dagen later kwam zij haar excuus maken, dat zij niet eerder had gemeld dat haar dochter weer beter was.

Zo merkte men dat iedereen steeds meer eerbied voor Maria kreeg, die in dat beeldje vereerd werd. Iedereen die het moeilijk had vond haar hulp, zodat men het beeldje de naam gaf van 'Onze Lieve Vrouw Hulp in Nood.'

Hierna bedachten de zusters allerlei middelen om dat beeldje (zeker voor een poos) te mogen houden. De bisschop deed maar net of hij er niet meer aan dacht en de zusters haastten zich niet om het terug te brengen. Zij gaven het een ereplaats in hun eetzaal. Ook maakten ze een kransje van lelies en rozen en legden dat bij de voeten van Maria.

Het was opvallend dat er nooit stof op het beeldje of op de bloemen te zien was. Het stond tenslotte toch op een plaats waar dagelijks geveegd werd en rondom het beeldje was het wel stoffig. Door dit alles knielden de zusters steeds vaker bij het beeldje en de zuster die het eerst door het zien van het beeldje getroffen was, beweerde dat het tegen haar gelachen had. De andere zusters schonken daar geen aandacht aan.

Eéns op een Mariafeest hadden de zusters kaarsen gebrand bij het beeldje, wat toen verplaatst was naar het kamertje van de Overste, en hoe, dat wisten ze niet, ze raadden maar, was alles verbrand wat op de schrijffafel stond, ook de gemaakte bloemen die bij het Mariabeeldje stonden. Alles was uitgegaan en het beeldje was onbeschadigd. Zo'n soort brand is er nog twee keer geweest, gelukkig niet zo erg als de eerste keer. De zusters waren blij dat ze kennelijk de bescherming van Onze Lieve Vrouw Hulp in Nood ondervonden.

Het gerucht, dat Maria zo zichtbaar te hulp kwam, verspreidde zich ongemerkt. Van een heleboel kanten kwamen mensen de zusters vragen om noveen te houden ter ere van Onze Lieve. Vrouw Hulp in Nood.

De Overste van de zusters in Venlo vroeg de zusters in Utrecht te bidden voor één van hun zusters die al drie jaar van het bed naar een stoel en van de stoel naar het bed gedragen moest worden. Ze kon zich haast niet bewegen. De gebeden werden gedaan en binnen 14 dagen is die zuster beter geworden.

Het leek dat O.L. Vrouw alle mensen wilde helpen die haar in dat beeldje vereerden. Er was ook een zuster uit Tilburg, die voor onderzoek van een kwaal naar Utrecht werd gestuurd. De dokter en later een professor die haar onderzocht hadden lieten weten dat zij maagkanker had en daaraan zou sterven. De zusters hebben toen samen met de zieke gebeden tot Onze Lieve. Vrouw Hulp in Nood en de heilige Jozef en voordat de noveen geëindigd was, voelde de zuster zich al weer beter en werd ook weer helemaal beter.

Bij een andere gelegenheid kwam een mijnheer met het verzoek in de kapel een noveen te mogen houden. Hij moest veel geld betalen en een mevrouw die hem vroeger wel meer had geholpen, wilde dat deze keer niet doen. Veertien dagen later kwam die mijnheer met hetzelfde verzoek, waarop de zusters hem vroegen of Maria hem niet geholpen had? Hij antwoordde: 'jawel zuster, maar deze noveen wil ik houden uit dankbaarheid, want toen de noveen afgelopen was kwam die mevrouw naar me toe met het geld, want ze had spijt dat ze 'nee' gezegd had.'

De secretaris van de aartsbisschop had een broer in Engeland, die missionaris was een aan tyfus leed. Dat is ook een heel erge ziekte en al snel nadat men dat had vastgesteld kwam er een telegram, dat hij het sacrament van de zieken had ontvangen. Kort daarop volgde nog een tweede telegram, dat als hij zijn broer nog levend wilde zien, hij heel snel moest komen. Dat was zeker in die tijd een hele reis. Voór dat hij op reis ging vroeg hij de zusters een noveen te houden bij hun beeldje en er iedere dag kaarsen bij te laten branden. In Engeland aangekomen lag zijn broer op sterven. Tot verwondering van iedereen is de zieke broer weer beter geworden en zodra hij weer genoeg kracht had is de broer van de secretaris naar Utrecht gegaan om Onze Lieve Vrouw te bedanken en te eren. Bij die gelegenheid gaf de secretaris honderd gulden cadeau om een heel mooi troonkasje voor het beeldje te laten maken. Daar werd het in gezet. Ook de Overste van Tilburg gaf 50 gulden, uit dankbaarheid voor de genezing van een zuster. En in 1879 kreeg het beeldje twee gouden kroontjes van een pastoor, uit dankbaarheid voor zijn genezing van een oogziekte.

De zuster die indertijd het beeldje van de aartsbisschop tijdelijk had gekregen werd overgeplaatst van het Weeshuis aan de Minrebroederstraat naar het Andreasgesticht aan de Springweg en zij wist het ongemerkt te houden. Het beeldje werd daar plechtig ingehaald door de zusters, die het met brandende kaarsen in de hand vanaf de voordeur vergezelden naar de kapel.

Het werd boven de deur van de sacristie in een mooi gesneden houten kastje met beschilderde vleugeldeurtjes gezet.

Het schijnt dat de eerbied tot Onze Lieve Vrouw van Eiteren bij de parochianen erg was afgenomen, want nergens kan je horen of lezen over een protest als de pastoor van Bemmel het beeldje uit de kerk haalt en het in bruikleen naar Utrecht afstaat.

Een volgende pastoor hoopte kennelijk het beeldje toch nog eens terug te krijgen, want aan de kerk die hij bouwde heeft hij daarvoor speciaal een kapel aangebouwd.

In 1908 heeft het kerkbestuur op aandrigen van de pastoor het beeldje teruggevraagd. De zusters wilden het niet meer afstaan en betwijfelden zelfs of het beeldje wel van de Nicolaasparochie was. De bisschop moest eraan te pas komen om het eigendomsbewijs te laten zien. Er was geen twijfel mogelijk, het beeldje hoort oorspronkelijk in IJsselstein en er was bepaald dat ze het terug zouden krijgen als erom gevraagd zou worden.

Maar zo simpel ging dat dus niet. De Overste smeekte om de kostbare schat in het klooster te laten en de pastoor schijnt zijn hand over zijn hart gestreken te hebben.

Nog weer later werd een volgende pastoor opmerkzaam gemaakt op het beeldje, de geschiedenis daarvan en de plaats waar het op dat moment was.

En die pastoor vond direct dat het beeldje van Onze Lieve Vrouw Hulp in Nood weer in de parochie moest terugkomen. En zo kwam het beeldje in 1936, na ruim zeventig jaar, weer in IJsselstein terug.

Sinds die tijd wordt het bijna ieder jaar feestelijk rondgedragen.

Vooral op de dag van de jaarlijkse Ommedracht (rond 24 Juni) komen er meer pelgrims naar IJsselstein.

